

109 29. júní. beðinn að leggja liðsinni sitt til þess, að fá verzlunarstjóra Snorra Pálssyni á Siglufirði endurgoldnar 633 kr., er hann lagði út árið 1874 fyrir undirhald 11 norskra skipbrotsmanna af skipinu Tromsøe, og sem formaður skipsins hafði gefið út víxlbrjef fyrir upp á korresponderandi reiðara skipsins í Christjanssand, en hann neitaði að gegna því, og hefir tjeður ráðherra nú sent hingað aptur brjef frá utanríkisráðherra Þýzkalandskeisara til sendiherra Danakonungs í Berlín, sem ber með sjer, að fjelagið «Deutsche Polar-Schiff-fahrts-Gesellschaft», sem átti framangreint skip, hefir orðið gjaldþrota fyrir 2 árum, að tilkvöddum áður skuldheimtumönnum sínum, og að Snorri Pálsson verzlunarstjóri, sem eigi hefir lýst skuldakröfu sinni fyrir hinn tiltekna tíma, getur eigi fengið skuldina goldna, og það því síður, sem fjelagið var «anónýmt», og er nú alveg undir lok liðið.

Þetta er eigi látið undan falla að tjá yður þjónustusamlega, herra landshöfðingi, til þóknanlegrar leiðbeiningar og birtingar fyrir beiðanda, og er brjefinu látið fylgja eptirrit af áminnztu brjefi frá utanríkisstjórn Þjóðverja.

Framangreint víxlbrjef með prótesti og 3 fylgiskjölum öðrum endursendist.

110 29. júní. — *Brjef landshöfðingja til sýslumannsins í Skagafjarðarsýslu um styrk handa kvennaskóla.* — Að fengnu álitu stiptsyfirvaldanna um bónarbrjef það frá forstöðunefnd kvennaskólans í Skagafirði, er mjer barst með þóknanlegu brjefi yðar, herra sýslumaður, dagsettu 31. f. m., um styrk handa tjeðum skóla af fje því, er til er tekið í 15. grein fjárlaganna til vísindalegra og verklegra fyrirtækja, er yður hjer með tjáð til þóknanlegrar leiðbeiningar og birtingar fyrir hlutaðeigöndum, að jeg hefi veitt þetta reikningsár 200 krónur af áminnztu fje handa hinum skagafirska kvennaskóla með því skilyrði, að skólanum verði veittur að minnsta kosti jafnmikill styrkur úr sýslusjóði. — Meðan kvennaskólinn nýtur styrks úr landssjóði, á hann að vera undir yfirumsjón stiptsyfirvaldanna, eins og fyrir er mælt um kvennaskólann í Reykjavík í brjefi mínu 25. febr. þ.á. (Stjórnart. B, bls. 11—12).

111 29. júní. — *Brjef landshöfðingja til bæjarfógetans í Reykjavík um toll af öli og brennivíni er flyzt á flöskum.* — Í þóknanlegum brjefum 13. og 15. þ. m. hafði þjer, herra bæjarfógeti, borið undir mig þá spurningu, hvort taka eigi eptir lögum 11. febr. 1876 jafnmikinn toll af hverri þriggja-pela-flösku af öli, brennivíni og vínanda, er flutt er hingað til landsins, sem af einum potti.

Út af þessu er yður hjer með þjónustusamlega tjáð, að í 1. gr. áminnzttra laga er tollur af öli, brennivíni og vínanda miðaður við pottatal, og eigi gjörður neinn munur á því, að því er þessi drykkjarföng snertir, hvort þau eru flutt til landsins í stærri eða minni ílátum; raunar er það eigi tekið fram með berum orðum um þessi drykkjarföng, að eigi sje gjörður slíkur greinarmunur, svo sem um rauðavín og messuvín; en rjett á eptir aðáminnt ölföng eru upptalin í 1. grein laganna, er því viðbætt, að af öllum öðrum áfengum drykkjum skuli greiða í toll 30 aura af hverjum potti, sjeu þau flutt á ílátum, er taka meira en 1 pott, og jafn mikið af hverjum 3 pelum, sjeu þau flutt í minni ílátum. — Eptir þessu verður að kveða nei við því, er þjer spyrjið um, herra bæjarfógeti.

112 3. júlí. — *Brjef ráðgjafans fyrir Ísland til landshöfðingja um kaup á handrita- og bókasafni.* — Í tilefni af því, að í 13. gr. C. 7 fjárlaganna, sem út voru gefin fyrir Ísland 19. oktbr. f. á. um árin 1878 og 1879 var leyft, að verja mætti

upphæð allt að 25000 kr. til þess fyrir reikning landssjóðsins að kaupa af Jóni alþingismanni Sigurðssyni handrita- og bókasafn það, sem hann á, sendi nefndur Jón Sigurðsson 21. febrúar síðastliðinn ráðgjafanum fullkomna uppteiknun bæði yfir handritasafnið og bókasafnið, um leið og hann ljét í ljósi, að hann væri fús til með afhendingarskjali að láta safnið af hendi við ráðgjafann fyrir hönd hins íslenska landssjóðs fyrir það kaupverð 25000 kr., og að öðru leyti samkvæmt þeim kostum, sem alþingið hefði fallizt á, en samkvæmt þeim bæri sjer rjettur til að hafa safnið undir höndum, meðan hann lifði, móti því að hann tryggði safnið fyrir eldsvoða með að minnsta kosti 30000 kr.; þar með skyldi sú viðbót, sem verða kynni við safnið, þangað til hann dæi, verða Íslands eign án sjerskildrar borgunar fyrir það.

Áður en lengra ræki í málefni þessu, áleit ráðgjafinn það nauðsynlegt, að fá álit þeirra manna, sem vit höfðu á, bæði um málefnið í heild sinni, sem og einkanlega með tilliti til þeirrar spurningar, hvers virði safnið kynni að vera, og þess vegna voru Vilhjálmur hæztarjettardómari Finsen og Konráð professor Gíslason beðnir að taka mál þetta til álita, og gefa ráðgjafanum skýrslu um það. Eptir að þessir menn höfðu skoðað safnið, gáfu þeir álit sitt um það, eins og þeir voru beðnir. Í nefndu álitinu var það tekið fram um handritasafnið, að í því væru 1067 bindi, og að í því væri ekki lítið af eptirritum eptir íslenskum fornritum, nokkuð af íslenskum annálum, mörg eptirrit eptir máldagabókum, talsvert safn af frumrituðum skjölum eða ritgjörðum (söfnum), lútandi að íslensku rjettarferi og íslenskum bókmentum, tungu og sögu, stóreflissafn af íslenskum kvæðum, eptirrit eptir hinu íslensku jarðabók Árna Magnússonar, 17 bindi í arkarbroti, og ágríp af hinum öðrum íslenskum jarðabókum, og ekki allitill hluti af handritum þessum, sem að mestu leyti eru óprentuð, var álitinn að vera mikils virði. Um bókasafnið, sem er 5047 bindi að tölu, var það álit þeirra, að það sjer í lagi skaraði fram úr í því, hvað fullkomið það væri bæði að því, er snertir eddufræðina og norræna goðafræði, og að því er snertir sögu Íslands og náttúru Íslands og búnaðarástand, og að síðustu að því leyti, er snertir prentaðar bækur á íslensku, einkum frá eldri tímum, þar á meðal eru ekki allfáar sjaldgæfar eða jafnvel ófánlegar bækur. Söfn þessi, sem voru álitin að vera í góðu standi (ásigkomulagi), mundu að álitinu nefndarmanna, þegar á allt væri lítið, hafa slíkt gildi og þýðingu fyrir Ísland og ástand þess, að það væri að ætlun þeirra full ástæða til þess að útvega þau handa bókasafni á Íslandi, einkum handa stíptsbókasafninu í Reykjavík, og með tilliti til, hvað stór hin væntanlega verðupphæð ætti að vera, var það þeirra álit að hún væri hæfilega ákveðin 25000 kr., og yrði hún þó alls ekki með því móti of hátt ákveðin.

Þegar ráðgjafinn hafði meðtekið þetta álit, þótti það ekkert áhorfsmál að ganga að boðum þeim, sem Jón alþingismaður Sigurðsson hafði gjört, og eptir að skrifazt hafði verið á við Jón Sigurðsson viðvíkjandi því, hvernig orða ætti skilmála þá, er alþingið hafði til tekið fyrir afhendingunni, sem og með tilliti til þess, að nokkur hluti af handritunum, og eru þau 226 bindi, væri úti á Íslandi, hafði fengizt yfirlýsing hans um, að þessi hluti af handritasafninu skyldi álitast, er afhendingarskjalið væri út gefið, sem horfið úr hans eign og afhent hinum íslenska landssjóði, þannig, að hann þar á eptir skyldi engan rjett hafa til að nota og nýta þennan hluta safnsins, en ekki heldur vera skyldur til að tryggja hann fyrir eldsvoða, var málið borið undir Hans Hátign Konunginn, og veittist 24. maí þ. á. allramildilegast samþykki hans til þess að kaupa söfn þessi fyrir 25000 kr. verðupphæð og að öðru leyti með þeim kostum, sem Jón Sigurðsson hafði gengið að.

Jón alþingismaður Sigurðsson, hefir síðan 12. þ. m., jafnframt og verðupphæðin

112 var honum greidd, gefið út í viðurvist notarii publici afhendingarskjal það, sem hjer
3. júlí. með fylgir eptirrit eptir, aptur á móti hefir ráðgjafinn s. d. leyft honum með skrif-
legri yfirlýsingu, og af henni fylgir hjer einnig eptirrit, að nota og nýta söfn þau, sem
hjer eru, meðan hann lifir.

Með því þessu næst samkvæmt afhendingarskjalinu að senda ráðgjafanum eldsvoða-
ábyrgðarskjal fyrir söfnum þeim, sem hjer eru, hljóðandi upp á 30000 kr., hefir Jón
Sigurðsson með tilliti til þess hluta handritanna, sem er í Reykjavík, getið þess, að
hann sje geymdur í stiptsbókasafninu, og sje í umsjón skólavardar Jóns Árnasonar, sem
mun afhenda þann hluta handritanna herra landshöfðingjanum landssjóðsins vegna.

Jafnframt því að skýra herra landshöfðingjanum frá hinu framan skráða til
naudsynlegrar leiðbeiningar og senda eptirrit eptir uppteiknun Jóns Sigurðssonar yfir
handrit þau, sem eru í Reykjavík, vildi ráðgjafinn þjónustusamlega mælast til þess
við yður, að þjer þóknanlega vegna landssjóðsins vilduð taka á móti þessum hluta safns-
ins frá fyrnefndum Jóni Árnasyni, og um það vonast ráðgjafinn að fá frá yður
þóknanlega skýrslu.

113 — *Brief ráðgjafans fyrir Ísland til landshöfðingja um lán til vatnsveit-*
6. júlí. *inga* — Eptir að ráðgjafinn hafði ritað herra landshöfðingjanum 24. maí þ. á., að
hann álitir sèr eigi heimilt að veita úr viðlagasjóði lán það, er ræðir um í brjefi yðar 6.
s. m., að upphæð 10000 kr., til að þurrka upp og rækta Staðarbyggðarmýrar, sem svo
eru nefndar, og liggja undir Munkaþverárklostur, með því að veð það, er haft væri í boði
fyrir láninu, gæti eigi álitizt nægilegt, hafið þjer í þóknanlegu brjefi 8. f. m. getið þess,
að þegar muni byrjað á að þurrka upp mýrarnar og væri mikið undir því komið, að því
yrði haldið áfram, og þar með farið þess á leit, að yður yrði fengin heimild til að veita
Munkaþverárklostursumboði áminnzt lán úr viðlagasjóði, með þeim kjörum, sem til eru
tekin í hinu fyrra brjefi yðar, sem sje að láninu sje skipt niður á 2 eða 3 ár og látið
úti jafnóðum og verkinu skilar áfram, að greiddir sjeu 6 af hundraði á ári af því, sem
lánið nemur upphaflega, upp í höfuðstólinn og í vöxtu, 28 ár í röð, og að ábúendur um-
boðsjarðanna greiði þessa 6 af hundraði af láninu í umboðssjóð ásamt jarðarafgjöldunum,
eptir rjettri tiltölu engjalands þess, er jörðunum fylgir, og til vara leggið þjer það til, að
slíkt lán verði veitt með því móti, að sett sje frekari trygging fyrir því með fasteignarveði,
þangað til samþykki alþingis fáið til þess, að lánið sje veitt umboðssjóðnum eða Munka-
þverárklostursumboði með framangreindum skilyrðum.

Út af þessu er yður þjónustusamlega tjáð til þóknanlegrar leiðbeiningar, að ráð-
gjafinn enn sem fyr álitur sjer eigi heimilt að fallast á aðaltillögu yðar, en hins vegar
þykist hann geta leyft, að lánið sje veitt, ef sett er nægileg trygging fyrir endurborgun
þess. Með því að hjer er að ræða um lán úr viðlagasjóði, eða landssjóði, verður að taka
þetta svo, að lánið sje veitt hlutaðeigandi leiguliðum og þeir eigi að endurborga það, og
að hlutaðeigandi umboðsmaður eða umboðssjóðurinn sje að eins milligöngumaður til að
koma málinu í kring; verða því leiguliðarnir að gefa út skuldabryf fyrir láninu, þar sem
þeir skuldbinda sig til að greiða vexti af því og borga það á framangreindan hátt og að
setja veð fyrir því, að skuldbindingum þessum verði fullnægt, slíkt sem herra landshöfð-
inginn álitur nægilegt, eptir reglunum fyrir lánnum úr viðlagasjóði, og eins verður þegar
ábúandaskipti verða, að láta hina nýju leiguliða taka að sjer sömu skuldbindingu með
samsvaranda veði. Loks skal þess getið, að sje þessu hagað á þann hátt, er hjer segir,
svo að leiguliðarnir verða lánþiggendur og setja venjulegt veð fyrir láninu, kemur eigi
til orða að leggja málið fyrir alþingi.